

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Doorkiesnummer
026 355 2499
Inlichtingen bij
R. Hartkamp
Ons kenmerk
V053

Datum 13 oktober 2015
Onderwerp Arbeidsveiligheid bij de brandweer

Geachte leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Momenteel is arbeidsveiligheid bij de brandweer veel in het nieuws. Deze onderhavige brief is opgesteld om inzicht te geven in de vele aspecten van het dossier en u te voorzien van achtergrondinformatie.

Inleiding

Werkgeverschap brandweer

Met de regionalisering van de brandweer in Nederland is het werkgeverschap voor de brandweer verschoven van gemeenten naar de veiligheidsregio's. Een openbaar lichaam zoals de veiligheidsregio heeft rechtspersoonlijkheid en kan in die hoedanigheid het formeel werkgeverschap voeren. In 2012 en begin 2013 is er overleg gevoerd tussen het College voor Arbeidszaken (VNG), het Veiligheidsberaad en Brandweer Nederland over hoe in de toekomst de arbeidsvoorwaarden voor de brandweer te regelen. Dat heeft geresulteerd in de oprichting van de Brandweerkamer binnen de VNG.

Brandweerkamer

In de Brandweerkamer zijn de 25 veiligheidsregio's vertegenwoordigd. De onderwerpen waar de Brandweerkamer over gaat, zijn in het kort: functioneel leeftijdsontslag (FLO), rechtspositie vrijwilligers, keuringen van het brandweerpersoneel en piketvergoeding. Op dit moment vinden verkennende gesprekken plaats om het onderwerp arbeidsveiligheid structureel op te nemen in de agenda van de Brandweerkamer. Tussen de Brandweerkamer en de vakbonden van de Vakvereniging Brandweervrijwilligers (VBV) is een goede samenwerking geborgd.

Landelijke aanpak en coördinatie arbeidsveiligheid

Arbeidsveiligheidsaspecten vallen onder de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke werkgevers, de 25 besturen van de veiligheidsregio's. Dat betekent echter niet dat er geen landelijke aanpak of coördinatie plaatsvindt. In 2013 starten de VNG, de VBV (Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers), Brandweer Nederland en de Loga-partijen (Landelijk Overleg Gemeentelijke Arbeidsvoorwaarden) met het vervaardigen van een Arbocatalogus brandweer. Onderwerpen zijn onder andere een standaard Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) en een nieuwe richtlijn *Schoon Werken*. Verder is Brandweer Nederland begin 2015 begonnen met het maken van een stappenplan betreffende beroepsrisico's

voor de komende jaren. Ook is arbeidsveiligheid als thema geïntegreerd in de brandweeropleidingen zoals die al jaren worden aangeboden door de Brandweeracademie. Binnen het Instituut Fysieke Veiligheid bestaat bovendien het kennis- en expertisecentrum arbeidsveiligheid dat divers onderzoek doet naar arbeidsveiligheid bij de brandweer.

Aanleiding

Kankerverwekkende stoffen via de huid

Met name in Noord-Amerika en Scandinavië zijn onderzoeken uitgevoerd waaruit geconcludeerd is dat bepaalde typen kanker meer voorkomen bij brandweermensen. De oorzaken worden hier vooral gelegd bij de hygiëne rond brandbestrijding en de opname van kankerverwekkende stoffen via de huid. De toename van de lichaamstemperatuur als gevolg van het werken in hitte en daarmee het openstaan van de poriën, lijken dit proces te versnellen.

Op dit moment wordt dit risico onvoldoende meegenomen in procedures en brancherichtlijnen. Dit baart het Veiligheidsberaad en de Brandweer zorgen. Een logische reactie is wellicht om direct zoveel mogelijk maatregelen te nemen om dit risico te verkleinen. Dit is echter niet altijd mogelijk omdat nog veel onbekend is over de exacte risico's en de effectiviteit van eventuele maatregelen. Verder onderzoek is dringend nodig. Naar een voorbeeld van buitenlandse aanpak wordt geprobeerd om bewustzijn hierover vooral op de werkvloer zelf te laten ontstaan, door de eigen collega's.

SZW-rapport

In juni 2015 verscheen een inspectierapport van de Inspectie SZW. Hierin staat dat nog veel werk te verrichten is op het gebied van vervuilde persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) bij de brandweer. Daarnaast concludeerde de Inspectie SZW dat van de 19 onderzochte veiligheidsregio's de RI&E niet op orde is. Daags na het verschijnen van het rapport heeft de Minister van VenJ hierover een brief aan het Veiligheidsberaad gestuurd met daarin de volgende passages:

“Daarom roep ik via het Veiligheidsberaad de besturen van de veiligheidsregio's op om vanuit hun (werkgevers)verantwoordelijkheid snel de risico-inventarisatie en evaluaties (RI&E's) op orde te krijgen en het arbobeleid beter in hun organisaties te borgen.”

“Ik vraag het Veiligheidsberaad daarom dringend de samenwerking en het delen van kennis en ervaringen tussen veiligheidsregio's te bevorderen.”

Landelijk en regionaal zijn reeds verschillende acties ondernomen om de geconstateerde tekortkomingen in het arbeidsveiligheidsbeleid het hoofd te bieden en te reageren op de recent aan het licht gekomen extra gezondheidsrisico's bij rook. Hieronder volgt een beschrijving van de belangrijkste acties.

Lopende zaken arbeidsveiligheid bij de brandweer

Stappenplan

De Raad van Brandweercommandanten (RBC) is begin 2015 begonnen aan een stappenplan om beroepsrisico's in kaart te brengen. Dit stappenplan wordt gefaseerd in werking gezet. Enkele onderwerpen zijn:

- > *Richtlijn Schoon Werken* (eind 2015 gereed).
- > *Rapport Rook als beroepsrisico bij de brandweer* (door het Kenniscentrum Arbeidsveiligheid van het IFV, nu in afrondende fase). Dit rapport geeft aanleiding tot vervolgonderzoek. Ook moet worden bepaald of onderzoek breder opgepakt moet worden, waarbij ook de gevolgen van werken in hitte en PTSS worden meegenomen.
- > Momenteel wordt extra mankracht ingezet om dataverzameling (over ziektegevallen en arbeidsongevallen bij brandweermensen) vanuit een landelijk coördinatiepunt te activeren om uiteindelijk op basis van meer feiten vervolgstappen te kunnen bepalen.

Arbocatalogus

De Arbocatalogus is bestemd voor al het brandweerpersoneel binnen de veiligheidsregio's waarop de cao-sector gemeenten van toepassing is. De Inspectie SZW handhaaft op basis van Arbowedgeving en gebruikt de Arbocatalogus als referentiekader.

Binnen het traject, om te komen tot een nieuwe Arbocatalogus, zijn zes aandachtsgebieden benoemd: de RI&E, persoonlijke veiligheid (er is een visie op arbeidsveiligheid ontwikkeld waarin de onderwerpen 'voorkomen van beroepsziekten' en 'omgaan met persoonlijke veiligheid' zijn ondergebracht), veiligheidscultuur, aandachtskaarten, business intelligence en een landelijke visie op arbeidsveiligheid (ontwikkelen van een programma van eisen voor het delen en vergelijken van informatie over incidenten en (bijna)ongevallen). De nieuwe Arbocatalogus wordt modulair opgebouwd aan de hand van onder meer de resultaten van de verschillende deelprojecten en is daarom dynamisch van aard. De verwachting is dat de eerste versie nog dit jaar in gebruik wordt genomen.

Landelijke richtlijn Schoon Werken

Deze landelijke richtlijn beschrijft een standaard met betrekking tot 'schoon werken' bij brand. Naleving van deze richtlijn leidt tot vermindering van blootstelling. Het karakter van de richtlijn is richtinggevend, het doel staat vast, de weg er naar toe biedt ruimte. De richtlijn is eind 2015 klaar. De richtlijn zal dan fungeren als brancherichtlijn en onderdeel uitmaken van de Arbocatalogus.

Steunpunt Brandweer

De RBC zet zich in voor een loket dat bereikbaar moet zijn voor psychosociale ondersteuning van brandweerpersoneel. Dit loket is bedoeld voor brandweerpersoneel, oud brandweerpersoneel en familieleden van brandweerpersoneel. Het Steunpunt Brandweer wordt bemenst door daartoe opgeleid maatschappelijk werkers, in lijn met de reeds bestaande loketten voor politiepersoneel en voor veteranen. Het Steunpunt Brandweer wordt voor een periode van drie jaar als project ingericht om daarna, na evaluatie, definitief te borgen in de organisatie.

Het oprichten van het steunpunt gebeurt in samenwerking met Stichting De Basis. Deze stichting heeft ruime ervaring met het opvangen en signaleren van mentale klachten vanuit hulpverleningsdiensten.

Achtergrondinformatie beroepsziekten

Een beroepsziekte is een ziekte of aandoening als gevolg van een belasting die in overwegende mate in arbeid of arbeidsomstandigheden heeft plaatsgevonden. In de periode 2001-2014 zijn er bij het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten in totaal 32 meldingen binnengekomen over aandoeningen die mogelijk aan het brandweerwerk gerelateerd zijn. Een derde van de meldingen gaat over burn-out, overspannenheid en overbelasting met als oorzaak zaken als werkdruk en verstoorde verhoudingen op het werk. Een vijfde gaat over stress gerelateerde klachten (o.a. PTSS). Andere voorbeelden zijn: achillespeesruptuur door dienstsport, slechthorendheid door geluidsbelasting en barotrauma door duiken. Er is één melding van kanker.

Binnen de branche zal nader onderzoek plaatsvinden naar mogelijke beroepsziekten (waaronder kanker) binnen de brandweer. Zoals onder andere door burgemeester Van der Laan van Amsterdam bepleit. Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten heeft hiervoor een stappenplan ontwikkeld. Dit traject kan uiteindelijk, goed gefundeerd, leiden tot de erkenning van een bepaalde aandoening/ziekte als beroepsziekte bij de brandweer. Veel hangt af van de meldingsbereidheid van brandweermensen. De cultuur binnen de brandweer heeft hier een rol in. Het voorgenomen *Steunpunt Brandweer* kan hier een faciliterende rol spelen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben kunt u terecht bij Rozemarijn Hartkamp, bestuursadviseur (rozemarijn.hartkamp@ifv.nl).

Hoogachtend,

mr. G.H. (Geke) Faber
Voorzitter Veiligheidsberaad